

33 Cdo 1794/2018

Z hlediska naplnění podmínek pro možnost odvolání daru pro nevděk je třeba se zabývat tím, zda se obdarovaný vůči dárce dopustil jednání zjevně porušujícího dobré mravy, včetně toho, zda takovým jednáním úmyslně nebo z hrubé nedbalosti dárce ublížil. Pojmem zjevného porušení dobrých mravů zákonodárce patrně nezamýšlel synonymum pro dříve užívaný pojem „hrubé porušení dobrých mravů“, ale jde-li o zjevnost, pak se tím myslí jeho očividnost navenek, kterou není třeba bez dalšího hlouběji dokazovat. Je třeba komplexní hodnocení závadného chování, jež v sobě nese prvky subjektivního a objektivního vyhodnocení tvrzeného revokačního důvodu. Rozhodujícím má být především objektivní hledisko, teprve na místě druhém má nastoupit úvaha, jak nemravné chování pocíťoval sám dotčený dárce. Nepochybným je vyhodnocení, jak moc intenzivně dárce vnímá závadné chování obdarovaného, tj. jak moc se cítí amorálním činem ublížen. Teprve vzájemným srovnáním a následným vyhodnocením obou hledisek lze dospět k důvodnému závěru o patřičnosti revokace. Uvedené však neznamená, že pouhé subjektivní přesvědčení dárce o tom, že obdarovaný se vůči němu zachoval nevděčně (tj. vnímá skutek obdarovaného jako ublížení), samo o sobě postačuje k revokaci; závěr o patřičnosti revokace je třeba objektivizovat testem dobrých mravů. Je třeba posoudit všechny skutkové okolnosti chování jak obdarovaného, tak i samotného dárce – je třeba věc posoudit v závislosti na tom, jak k chování došlo, z jakých příčin a mezi kým.

ROZSUDEK

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ivany Zlatohlávkové a soudců JUDr. Pavla Horňáka a JUDr. Václava Dudy ve věci žalobce I. Š., bytem XY, zastoupeného Mgr. Michalem Hanzlíkem, advokátem, se sídlem Praha 4, Na Hřebenech II 1718/8, proti žalované E. Š., bytem XY, zastoupené JUDr. Mgr. Jaromírem Peterou, advokátem se sídlem Hradec Králové, Fráni Šrámka 1139/2, o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 12 C 60/2016, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 11. 2017, č. j. [21 Co 218/2017-144](#), takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů dovolacího řízení 3 388 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Mgr. Jaromíra Petery, advokáta.

Odůvodnění:

V záhlaví označeným rozsudkem Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „odvolací soud“) potvrdil ve výroku o věci samé rozsudek ze dne 21. 4. 2017, č. j. 12 C 60/2016-109, jímž Okresní soud v Hradci Králové (dále jen „soud prvního stupně“) zamítl žalobu o určení, že žalobce je výlučným vlastníkem pozemku st. p. č. XY – zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je budova č. p. XY a pozemek p. č. XY – trvalý travní porost, vše v k. ú. XY, obec XY, změnil výrok o nákladech řízení mezi účastníky a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Po právní stránce uzavřel, že ustanovení [§ 2072 odst. 1 občanského zákoníku](#) (dále jen „o. z.“) umožňuje revokovat darování za podmínek, že obdarovaný dárce ublíží (úmyslně nebo z hrubé nedbalosti) tak, že zjevně poruší dobré mravy. Z toho vyplývá, že předpokladem práva požadovat vrácení daru (mimo jiné) není jakékoliv nevhodné chování obdarovaného, ale pouze takové, které s ohledem na okolnosti případu lze kvalifikovat jako zjevné porušení dobrých mravů. Podle odvolacího soudu skutková zjištění v dané věci nenaplnují podmínky pro odvolání daru (podílu na nemovitostech). Porušení manželské věrnosti vyhodnotil jako porušení dobrých mravů, přihlédl však i k tomu, že dlouhodobé chování žalobce naplnilo znaky porušení dobrých mravů.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z [§ 237 zákona č. 99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu, neboť má za to, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky, která dosud nebyla v praxi Nejvyššího soudu řešena, a spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolacímu soudu vytkl, že namísto hodnocení subjektivního vnímání nevděku hodnotil subjektivní stránku věci na straně obdarovaného. Jestliže soudy jednání žalované shledaly jako zjevné porušující dobré mravy, pak současně identifikovaly „esenciální složku nevděku“, s čímž zákonná úprava spojuje následek – činí obdarovaného ex lege nepoctivým držitelem. Chování dárce není pro naplnění objektivní podmínky relevantní. S odkazem na základní postuláty [nového občanského zákoníku](#) požádal dovolací soud o vyjádření k otázkám, zda je veřejná nevěra zjevným porušením dobrých mravů, a zda je pro posouzení, zda obdarovaný ublížil dárce, podstatné, jak zjevné

porušení dobrých mravů vnímá dárce, a zda lze ustanovení [§ 2073 o. z.](#) vykládat způsobem liberalizujícím nevděčného obdarovaného.

Žalovaná navrhlá dovolání jako nepřipustné odmítnout, popř. jako nedůvodné zamítnout.

Nejvyšší soud dovolání projednal podle zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017 Sb.](#), dále jen „[o. s. ř.](#)“).

Podle [§ 237 o. s. ř.](#) není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle [§ 241a odst. 1 o. s. ř.](#) lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Odvolací soud po skutkové stránce vyšel (krom jiného) z toho, že dlouhodobá nespokojenost žalované v manželství se žalobcem a jeho chování vyústily v navázání mimomanželského vztahu. Jestliže oproti uvedenému žalobce v dovolání prosazuje, že příčinou rozvratu manželství účastníků byl výlučně mimomanželský vztah žalované, pak dovolací soud upozorňuje, že správnost rozhodnutí odvolacího soudu nelze poměřovat námitkami, které vycházejí z jiného než odvolacím soudem zjištěného skutkového stavu. Uplatňuje-li tedy žalobce v dovolání svou verzi skutku, - bez zohlednění všech zjištěných skutkových okolností, přehlídí, že v dovolacím řízení nelze úspěšně napadnout skutková zjištění, z nichž při právním posouzení věci vycházel odvolací soud. Platí, že skutkový stav věci, k němuž soudy nižších stupňů dospěly hodnocením provedených důkazů ([§ 132, § 211 o. s. ř.](#)), nelze - až na výjimečný případ extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, kdy hodnocení důkazů je založeno na libovůli (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. [I. ÚS 3093/13](#)) - dovoláním úspěšně zpochybnit a je pro dovolací soud závazný ([§ 241a odst. 1 o. s. ř.](#)). Nesprávná skutková zjištění totiž nejsou podle stávající úpravy způsobitelným dovolacím důvodem. Stejně tak ani způsob ani výsledek hodnocení důkazů promítající se do skutkových zjištění, z nichž soudy při rozhodování vycházely, nelze regulérně zpochybnit dovolacím důvodem uvedeným v [§ 241a odst. 1 o. s. ř.](#)

Žalobce dále zpochybňuje právní závěr odvolacího soudu, že nebyly naplněny předpoklady odvolání daru pro nevděk. Odvolací soud zjištění, že žalovaná navázala vztah s jiným mužem vyhodnotil tak, že „nelze pochybovat o tom, že tímto svých chování žalobci ublížila“; dále posuzoval, zda toto jednání je v kolizi s dobrými mravy. Porušení manželské věrnosti vyhodnotil jako neslušné chování ve vzájemných vztazích mezi lidmi a porušení dobrých mravů, s přihlédnutím ke všem zjištěným okolnostem dané věci - včetně chování samotného žalobce - nakonec uzavřel, že toto selhání žalované nenaplnilo předpoklady pro důvodné odvolání daru. Dlouhodobé chování žalobce totiž rovněž naplnilo znaky porušení dobrých mravů, jeho chování na veřejnosti muselo na žalovanou doléhat s takovou intenzitou, že z hlediska „společenského a objektivizovaného“ není pochyb o jeho kolizi s dobrými mravy. Taktó negativně dle odvolacího soudu muselo žalobce vnímat i jeho okolí a „ve všech souvislostech hodnotit nevěru žalované“. Žalobci uštědrěnou facku odvolací soud vyhodnotil jako ojedinělý exces žalované, kterýžto nelze charakterizovat jako zjevné porušení dobrých mravů.

Dovolací soud shledal dovolání přípustným, neboť dovolatelem formulovaná otázka posouzení naplnění podmínek pro odvolání daru pro nevděk podle [§ 2072 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.](#), občanský zákoník (dále jen „[o. z.](#)“), nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu výslovně řešena. Dovolání však není důvodné.

Podle [§ 2072 odst. 1 o. z.](#) ublížil-li obdarovaný dárce úmyslně nebo z hrubé nedbalosti tak, že zjevně porušil dobré mravy, může dárce, neprominul-li to obdarovanému, od darovací smlouvy pro jeho nevděk odstoupit. Byl-li dar již odevzdán, má dárce právo požadovat vydání celého daru, a není-li to možné, zaplacení jeho obvyklé ceny.

Podle odstavce 2 citovaného ustanovení odůvodňují-li to okolnosti, považuje se za nevděk vůči dárce také zjevné porušení dobrých mravů vůči osobě obdarovanému blízké.

Podle [§ 2073 o. z.](#) nevděk činí obdarovaného co do jeho osoby nepoctivým držitelem.

Podle [§ 2072 odst. 1 o. z.](#) platí, že nevděkem již není jen chování v rozporu s dobrými mravy, tak jak to vyžadovala předchozí úprava, ale musí se jednat o jednání úmyslné či z hrubé nedbalosti, které dárce ublíží. Do posuzování, zda došlo k naplnění podmínek pro odvolání daru tak vstupuje i subjektivní kritérium ublížení dárce (srov. Hulmák a spol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014), 1. vydání, C. H. Beck, 2014, str. 21 – 24). Z hlediska naplnění podmínek pro možnost odvolání daru pro nevděk je proto třeba se zabývat tím, zda se obdarovaný vůči dárce dopustil jednání zjevně porušujícího dobré mravy, včetně toho, zda takovým jednáním úmyslně nebo z hrubé nedbalosti dárce ublížil. Pojmem zjevného porušení dobrých mravů zákonodárce patrně nezamýšlel synonymum pro dříve užívaný pojem „hrubé porušení dobrých mravů“, ale jde-li o zjevnost, pak se tím myslí jeho očividnost navenek, kterou není třeba bez dalšího hlouběji dokazovat (srov. též komentář k [§ 2072 o. z.](#) v ASPI). Zodpovězení otázky, zda v konkrétní situaci došlo k činu, který lze označit za zjevně porušující dobré mravy a který má z toho důvodu vést k úspěšné revokaci daru, spočívá v komplexním hodnocení závažného chování, jež v sobě nese prvky subjektivního a objektivního vyhodnocení tvrzeného revokačního důvodu. Rozhodujícím má být především objektivní hledisko, teprve na místě druhém má nastoupit úvaha, jak nemravné chování pociťoval sám dotčený dárce. Nepochybně je třeba vyhodnotit, jak moc intenzivně dárce vnímá závažné chování obdarovaného, tj. jak moc se cítí amorálním činem ublížen. Teprve vzájemným srovnáním a následným vyhodnocením obou hledisek lze dospět k důvodnému závěru o patřičnosti revokace. Uvedené však neznamená, že pouhé subjektivní přesvědčení dárce o tom, že obdarovaný se vůči němu zachoval nevděčně (tj. vnímá skutek obdarovaného jako ublížení), samo o sobě postačuje k revokaci; závěr o patřičnosti revokace je třeba objektivizovat testem dobrých mravů. Je třeba posoudit všechny skutkové okolnosti chování jak obdarovaného, tak i samotného dárce - je třeba věc posoudit v závislosti na tom, jak k chování došlo, z jakých příčin a mezi kým.

Odvolací soud na straně jedné vyhodnotil nevěru žalované jako neslušné chování, kterým žalobci ublížila, aby dále

dovodil, že její „selhání“ jako zjevné porušení dobrých mravů ve smyslu ustanovení [§ 2072 odst. 1 o. z.](#) kvalifikovat vzhledem k chování samotného žalobce nelze. Byť uvedl, že sice nelze z pohledu mravního jakkoliv rehabilitovat jednání žalované, „neshledal tak výrazný zásah do práv dárce, aby to odůvodnilo odvolání daru“. Uvedené implikuje závěr, že nevěra žalované zjevně porušuje dobré mravy, ale pokud se i žalobce jako dárce choval k obdarované v rozporu s dobrými mravy, pak takové jednání obdarované nemůže vést k odvolání daru. Taková úvaha však nemůže obstát, neboť nelze akceptovat, že jednání určité osoby, jež je zjevně považováno za jednání v rozporu s dobrými mravy, lze „ospravedlnit“ (resp. lze je shledat nikoliv nemravným či méně nemravným) jen proto, že se nemravně zachová i někdo další. Jinak řečeno neobstojí dílčí závěr odvolacího soudu, že při nemravném chování dárce i obdarovaného nelze chování samotného obdarovaného považovat za jednání porušující dobré mravy.

Pro právní posouzení naplnění podmínek pro odvolání daru je z pohledu ustanovení [§ 2072 odst. 1 o. z.](#) podstatné, zda a do jaké míry bylo chování žalované způsobilé žalobci zjevně ublížit. Žalobce jako účastník v řízení o rozvod manželství učinil nesporným, že příčinou rozvratu manželství se žalovanou byla dlouhodobá nespokojenost žalované v manželství, která následně vyústila v navázání nového vztahu s jiným mužem. Jestliže z celého provedeného dokazování vyplývá, že žalovaná mimomanželský vztah navázala v době, kdy její manželství se žalobcem již dlouhodobě nebylo funkční, přičemž na jeho rozvratu se výrazně podílelo amorální chování samotného žalobce, pak z takto učiněných skutkových zjištění nelze dovodit opodstatněný závěr, že by její chování bylo za daných okolností objektivně způsobilé žalobci zjevně ublížit. Podmínky pro odvolání daru pro nevděk tudíž splněny nebyly.

K dalším námitkám uvedeným v dovolání je třeba uvést, že se žalobce mýlí, má-li za to, že odvolací soud v rámci hodnocení subjektivního vnímání nevděku hodnotil subjektivní stránku věci na straně obdarované, neboť subjektivní stránku na straně obdarované odvolací soud zmiňoval toliko v souvislosti se zaviněním, resp. s posouzením úmyslu či hrubé nedbalosti na její straně.

Z výše uvedeného vyplývá, že zde není důvod pro změnu či zrušení napadeného rozhodnutí, a proto Nejvyšší soud dovolání zamítl [[§ 243d odst. 1 písm. a\) o. s. ř.](#)].

O náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodl odvolací soud podle ustanovení [§ 243c odst. 3](#), [§ 224 odst. 1](#) a [§ 142 odst. 1 o.s.ř.](#) Žalovaná má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů. Tyto tvoří odměna za zastupování advokátem ve výši 2 500 Kč za jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání) podle § 7 ve spojení s [§ 9 odst. 3](#) a [§ 11 odst. 1 písm. k\) vyhlášky č. 177/1996 Sb.](#), náhrada hotových výdajů 300 Kč za uvedený úkon podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky, a 21 % DPH ve výši 588 Kč ([§ 137 o. s. ř.](#)), což je celkem 3 388 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

Nesplní-li žalobce dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může žalovaná podat návrh na soudní výkon rozhodnutí (exekuci).

V Brně dne 26. 2. 2019

JUDr. Ivana Zlatohlávková předsedkyně senátu